

Asiantuntijalausunto liittyen HE 189/2022, sosiaali- ja terveysvaliokunta 2.12. 2022

Tapio Puolimatka

Kasvatuksen teorian ja tradition professori (emer.)

Käytännöllisen filosofian dosentti (Helsingin yliopisto)

Kasvatusfilosofian dosentti (Tampereen yliopisto)

Sosiaalipedagogiikan dosentti (Itä-Suomen yliopisto)

Laki vaikuttaisi kaikkien elämään

- Sukupuoli on keskeinen yhteiskuntapoliittinen käsite. Jos sen sisältöä muutettaisiin lakiesityksessä ehdotetulla tavalla, vaikutukset eivät rajoituisi vain transhenkilöihin. Lakiesityksen toteutuessa kuka vain voisi vaihtaa sukupuolensa kirjallisen selvityksen pohjalta, ilman kriteereitä.

Selvitysten luotettavuutta tai vilpittömyyttä ei voida tarkistaa

Selvitysten luotettavuutta tai vilpittömyyttä ei voida tarkistaa: *”selvityksen sisällölle ei voida asettaa tarkempia vaatimuksia”* (Lakiesityksen perustelut s. 89). Jokaisen täysi-ikäisen kirjallinen selvitys hyväksytään, jos siitä ilmenee *”että henkilö kokee kuuluvansa vahvistettavaan sukupuoleen ja että kyse on hakijan näkemyksen mukaan pysyväisluonteisesta kokemuksesta”*. (89)

Lain ”voi arvioida lisäävän mahdollisuutta menettelyn väärinkäytöksille”

- Henkilö saa sukupuolensa vahvistetuksi 30 päivän harkinta-ajan jälkeen. Laissa ei aseteta rajoituksia sille, kuinka usein sukupuolta voi vaihtaa. Lakiesityksen perustelujen mukaan lain ”*voi arvioida lisäävän mahdollisuutta menettelyn väärinkäytöksille*”. Henkilö voi vaihtaa sukupuoltaan ”*välttääkseen tiettyä velvollisuutta kuten asevelvollisuutta*”. Laki ”*mahdollistaa tilanteen, jossa henkilö vahvistaa sukupuolensa toistuvasti häivyttääkseen todellisen henkilöllisyytensä rikollisessa tarkoituksessa*” (Lakiesityksen perustelut s. 66). Ovatko tällaiset mahdollisuudet todella yhteiskunnan kannalta hyväksyttäviä?

Esimerkki lain väärinkäytöstä

- Skotlannissa miesvanki vaihtoi sukupuolensa naiseksi ja vaati pääsyä naisten vankilaan. Sitten hän vaihtoi sukupuolensa mieheksi ja vaati pääsyä miesten vankilaan. Sinne päästyään hän vaihtoi sukupuolensa naiseksi ja vaati pääsyä takaisin naisten vankilaan.

Yhteiskuntajärjestys muuttuisi perustavalla tavalla

- Lakiesityksen perusteluissa vedotaan perus- ja ihmisoikeuksiin, mutta perus- ja ihmisoikeudet eivät velvoita perustamaan järjestelmää, jossa jokainen voisi ilmoituksellaan määritellä oikeudellisen sukupuolensa.

Naisten aseman heikkeneminen; naisen käsitteen eliminointi

- Biologinen sukupuoli on muodostanut perustan esim. tasa-arvolaille, jonka tarkoitus mm. on edistää naisten asemaa. Jos sukupuoli merkitsee käsitteenä väestöryhmän sijaan identiteettiä, miten naisten oikeuksia voidaan lainsäädännössä edistää?

Naiskiintiöt menettävät merkitystään

- Uuden lain myötä naiskiintiöt menettävät merkitystään, koska kuka tahansa biologinen mies voi muuttaa oikeudellisen sukupuolensa naiseksi, jolloin hänet voitaisiin valita naisten kiintiössä luottamustehtäviin.

”Vahvistettua sukupuolta olisi pidettävä henkilön sukupuolena lähtökohtaisesti myös esimerkiksi sovellettaessa tasa-arvolain kiintiösäännöstä.” (92)

Biologinen mies saisi oikeuden päästä naisille erotettuihin tiloihin

- Lakiesityksen perustelujen mukaan vankiloissa ”*oikeudellinen sukupuoli on lähtökohtaisesti osastosijoittelun perustana ja häntä tulee kohdella oikeudellisen sukupuolen mukaisesti erilaisia henkilöön kohdistuvia tarkastuksia toteuttaessa*”. Tämä sama periaate pätee ilmeisesti myös muualla yhteiskunnassa. Tämän mukaan naisille tarkoitettuihin tiloihin pääsisi jokainen biologinen mies, joka määrittelee itsensä naiseksi. Tämä vaarantaa naisten turvallisuuden, koska miehet ovat sata kertaa todennäköisemmin seksuaalirikoksen tekijöitä kuin naiset ja heidän uhreinaan ovat useimmiten naiset (Joyce 2022: 156). Tällainen järjestely vahingoittaa suhteettomasti naisia, ja on siksi lainvastaista syrjintää.

Juridisen fiktion seurauksena virallinen sukupuoli on ristiriidassa biologisen sukupuolen kanssa

- Biologinen sukupuoli ei muutu, vaikka henkilö uuden lain myötä saisi virallisen sukupuolensa muutetuksi subjektiiviseen kokemukseensa perustuvan kirjallisen selvityksen pohjalta. Tällöin virallinen sukupuoli on ristiriidassa henkilön todellisen sukupuolen kanssa ja yhteiskunnan jäsenet pakotetaan toimimaan vastoin havaintotietoaan. Kaikkien odotetaan eläytyvän ja uppoutuvaan kuvitelmaan tai kertomukseen, että sukupuolta voi todella muuttaa, että esim. biologinen mies on todella muuttanut sukupuolensa naiseksi, mikä synnyttää suuria ongelmia instituutioiden sisällä erityisesti liittyen sanan- ja uskonnonvapauteen.

1) Biologisella sukupuolella on tärkeä merkitys esim. terveydenhoidossa

- Kokonaisvaltainen yhteisöllinen uppoutuminen kuvitelmaan sukupuolenvaihdoksen mahdollisuudesta on vaarallista useasta syystä. Ensinnäkin, sukupuoli on konkreettinen biologinen tosiasia, jolla on tärkeä merkitys esimerkiksi terveydenhoidossa. Sukupuoli on perusta myös vanhemmuudelle. Sukupuoleen liittyvien tosiasioiden kieltäminen johtaa epätarkoituksenmukaisiin, terveydelle, turvallisuudelle, kasvatusoikeuksille ja keholliselle yksityisyydelle vahingollisiin toimintatapoihin.

Väestötietojärjestelmä vaihtuisi rekisteriksi sukupuoli-identiteeteistä

- Sukupuolimerkintä väestötietojärjestelmässä vaihtuisi vähitellen rekisteriksi sukupuoli-identiteeteistä. Rekisteri kuvaisi ihmisten subjektiivista kokemusta itsestään.
- Valtiolla on kuitenkin tärkeää pitää kirjaa nimenomaan todettavissa olevasta, biologisesta sukupuolesta, koska se vaikuttaa terveydenhuoltoon, sairastavuuteen, rikollisuuteen, työelämään jne

2) Estää toimimasta havaintojen välittämän todellisuuden pohjalta

- Yhteisöllinen uppoutuminen kuvitelmaan sukupuolen vaihdettavuudesta rajoittaa ihmisen vapautta toimia havaintojensa välittämän todellisuuden pohjalta ja puhua tosiasioiden mukaisesti. Tosiasioihin pitäytyminen ei ole ilmausta fobiasta tai vihasta, vaan terveestä järjestä. Monet transnaiset kuten Debbie Hayton, Miranda Yardley ja Fionne Orlander kieltäytyvät itse omaksumasta kuvitelmaa, että he ovat naisia ja sanovat olevansa miehiä.

3) Vahingoittaa tutkimusta

- Yhteisöllinen uppoutuminen kuvitelmaan sukupuolen vaihdettavuudesta on ongelmallista tutkimuksen näkökulmasta, koska se rajoittaa tosiasioiden ilmaisua. Tämä sotii yliopistojen ja muiden tutkimuslaitosten tarkoitusta vastaan, joka on tarjota yhteiskunnalle sen tarvitsemaa tietoa. Uppoutuminen sukupuolifiktioon tekee vaikeaksi saada tietoa juridisen sukupuolikäsityksen muutoksen yhteiskunnallisista seuraamuksista, kun tutkimuslaitokset pitävät mainesyistä tärkeänä uppoutua sukupuolikuvitelmaan, sen sijaan että ne tekisivät oikeutta tosiasioille.

4) Hämmäntää lapsia ja nuoria

- Yhteisöllinen uppoutuminen kuvitelmaan sukupuolen vaihdettavuudesta on erityisen ongelmallista lasten ja nuorten kannalta, jotka saattavat näiden kuvitelmien pohjalta ajautua hormonihoitoihin ja leikkauksiin, jotka vaurioittavat heidän terveyttään ja tekevät heistä elinikäisiä potilaita. Tällainen kuvitelma samalla kyseenalaistaa vanhempien oikeuden lapsiinsa.

Tunteet ja mielikuvat eivät ole perusta ihmisoikeuksille

- Rhode Islandin sukupuoli- ja naistutkimuksen professori Donna M. Hughesin (2021) mukaan mielikuvat tai tunteet eivät ole oikeutettu peruste ihmisoikeuksille. ”Jokaisella ihmisellä on oikeus arvokkuuteen, kansalaisoikeuksiin ja ihmisoikeuksiin. Mutta oikeudet perustuvat lakeihin, totuuteen ja tieteelliseen todellisuuteen – ei mielikuviin ja tunteisiin.”

Princetonin yliopiston professori Robert P. George

Lakiesitys veisi yhteiskuntaa totalitaariseen suuntaan, koska se pakottaisi meidät kohtelemaan naisena biologista miestä, joka ilmoittaa olevansa nainen.

”Autoritaariset hallitukset kieltävät meitä sanomasta asioita, joiden tiedämme olevan tosia. Totalitaariset hallitukset pakottavat meidät sanomaan asioita, joiden tiedämme olevan epätosia.”

